

Szondolat

Szerkeszti: Kemenes Lajos

Tartalom:

Utcai antiszemitizmus. ▲ Ebédelnek a kisgazdák. ▲ Szomorú délelőtt az akadémián. ▲ Határkiigazítók. ▲ Kesergő sorok a konyhaművészetben lábra kapott „náj módi“-ról. ▲ Halálbakergettekegyzongoraművésznőt. ▲ Felsőszabolcs.

Megjelenik hetenként.

Budapest, 1920. június hó 10. ▲ II. évfolyam 24. szám. ▲ Előfizetési díj 1/4 évre: 50 korona.

◆ Kiadja a ◆
Központi
Sajtóvállalat
R. T.

ÁRA

• 4 •

„Magyar Jogi Szemle“

A jogászvilág nélkülözhetetlen szaklapja a Magyar Jogi Szemle. Tartalma: A Maganjog Tára, Hiteljog Tára, Polgári Törvénykezési Jog Tára, Büntetőjog Tára mellékletekkel együtt. Kéthetenként jelenik meg. Kérjen mutatványtérképet. Kiadóhivatal: Gerlóczy-u. 11. Kapható még: könyvkereskedésünkben IV., Duna-u. 6. (Klotild-palotában, Belvárosi kávéház mellett.)

Hirdetéseket

a Nemzeti Újság, Uj Nemzedék, Uj Lap, Gondolat, Képes Krónika és Neue Post-ra felvesz a kiadóhivatal, Budapest, IV., Gerlóczy-utca 11. sz. és a könyvkereskedésünk IV., Duna-utca 6. (Klotild-palota, Belvárosi kávéház mellett.)

BECSÜLETTEL A HAZÁÉRT! Szerkeszti: PILCH JENŐ

MOVE KÖNYVTÁR

Igazgató: Szombathy Kálmán.

Első szám. **A NAGY FER.** Irta Stocker Antal kuriai bíró. Tartalma: Cserny és társai büntígye, Ferry, Borhy és Menkina csendőrtisztek, a két Hollán, dr. Berend, Szigeti, Madarász és Dobsa meggyilkolása. A törvényszék ítéletének és indokolásának teljes közlése. **Ára 16 K.** Kapható lapunk kiadóhivatalában, IV., Gerlóczy-utca 11

OLVASSA

a NEMZETI ÚJSÁG-ot, az UJ NEMZEDÉK-et, a GONDOLAT-ot, a KÉPES KRÓNIKÁ-t, az UJ LAP-ot, a NEUE POST-ot és a **MAGYAR JOGI SZEMLÉ-t.**

Kiadja a Központi Sajtóvállalat részv.-társ. IV., Gerlóczy-u. 11.

MOVE Katonai társadalmi hetlap.

A magyar országos véderő-egyesület hivatalos lapja. A tényleges nyugállományu, tartalékos és népfelkelő tisztek és altisztek közlönye. Katonának polgárnak egyaránt. Változatos gazdag tartalommal megjelenik minden pénteken. Felelős szerkesztő: Pilch Jenő. Szerkesztő Szombathy Kálmán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rökk Szilárd-u. 4. Telefon: József 23-84. Előfizetési árak egész évre 96, fél évre 50, negyedévre 25 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BPEST, IV., GERLÓCZY, UTCA 11.

Még mindig nem tudja, hogy a nemzetellen, erkölcs-telen sajtó juttatta a bolsevista gajdeszba Magyarországot?

Még mindig nem tudja, hogy csak a becsületes, őszinte, komoly, nemzeti keresztény sajtó mentheti meg jövőnket?

Szerkesztőségi órák mindennap 10 és 12 óra között. Kéziratokat nem adunk vissza. Előfizetési ár: egy negyedévre 38 K.

Sondolat

Utcai antiszemitizmus

A külföldi sajtóorgánumoknak állandó rovata a magyar fehér terror, a mely ezerszámra sülyeszti a Duna fenekére a zsidókat. Fantasztikus adatok találódnak az olvasó elé: a Budapesten elcsattant pofon végigdörög a kulturvilágon és mire Londonba ér, akkorát pukkan, mint egy harminc és feles mozsár. A fehér terror nyomása valóban elviselhetetlen Budapesten, mert ilyen jól még sohasem éltek itt a zsidók, mint a keresztény irányzat ideje óta és már azt kell hinnünk, hogy a „fehér terror“ okából él jól a zsidóság és koplal a keresztény elem, a fehér terror elől bujnak százezerkoronás ruhába a zsidóasszonyok és jár rongyban a keresztény polgárság. A fehér terror kényszeríti szanatóriumba a zsidót, míg a fajmagyar vagy az utcasarkon omlik össze, vagy piszkos oduban vonaglik utolsó. A zsidó férfi fehér terror okából tart keresztény szeretőt és éli a gazdagság puha életét, s a fehér terror korbácsa kergeli a bőrzére, ahol félórak alatt mil-

liós differenciákat zsebel be. Kétségtelen, hogy ez az állapot türnetetlen. Az üldözött zsidóság alig várja, hogy a fajmagyar egyik bő vacsorát s ő rágja a száraz kenyeret podvás retekkel. Szeretne rongyokba bujni, hogy a keresztény jobban öltözzék és ő készül az utcán összeesni, mert a magyart illeti meg a szanatórium. Kétségtelen, nagy szive van e fajtának. Csak ez az átkozott fehér terror ne volna.

Mert így is meg lehet fogalmazni a kérdést és mi ebből a szempontból sem akarjuk, hogy „fehér terror“ legyen. Muljék el, ha az elmúlt napokban Budapesten lejátszódtott eseményeket fehér terror gyűjtőnév alá szabad foglalni, ha „fehér“ ügy az, hogy fiatal emberek hol itt, hol ott bántalmaznak zsidó polgárokat, akiknek az volt a bűnük, hogy bőségesen vacsoráztak. Ugy látszik, hogy az ébredő magyarok ifjusága ebben látja a zsidóság minden bűnét, számára a kontraszt, mely a vacsorázó zsidóságot a koplaló keresztényekkel szembehelyezi, olyan éles, hogy egyszerre eszébe juttatja az oláh barátkozást, a cseh hűségesküt, a külföldi magyarellenes sajtópropagandát, a faji

Szöveg

imperializmus nemzetellenes megnyilvánulásait.

Mégsem helyeselhetjük ezeket a dolgokat, sőt a legélesebben elítéljük, mert újabb, meg újabb táplálékot adnak a terrorhíreknek, melyek ha nem is veszedelmesek, fölötté kellemetlenek, mert Magyarország balkanizálódása mellett tesznek bizonyosságot. Pofonnal és bikacsökkel nem lehet nagy kérdéseket elintézni, a zsidókérdés pedig a legégetőbb magyar probléma. Amikor két szembenálló faj élet- és halálharcáról van szó, nem lehet olyan eszközökhöz nyulni, amelyeket éppen a zsidó imperializmus tett intézményessé. A legteljesebb mértékben helyeseljük a kormány intézkedéseit, mellyel a sihederek esti szórakozásait lehetetlenné teszi. Kétségtelen, hogy erőteljesen kellett fellépni e jelenségekkel szemben. Aki pofoz, azt bottal kell elintézni és ha egyszer a pofozók hátán csattog a bot, megszűnik az utcai antiszemitizmus, mely sokkal komolyabb és nagyobb dolog, sem hogy az utcára szoruljon.

Sajnos, az utcára szorult, mert a parlamentben nem látjuk. Egyetlen törvényjavaslat sem készült ezideig, mely rést törne a zsidóság hatalmi elhelyezkedésén, mely a bankok hegemoniáját megingatná. A hangulat éppen ezek miatt elkeseredett s az éretlen elemek ebből a hangulatból táplálkoznak. Nem elég tehát statáriummal lehetetlenné tenni az aljas zavargásokat, hanem intézményesen kell fellépni a zsidósággal szemben, hogy hatalmi túlsúlyát felborítsuk. Akkor meg fognak szünni önmaguktól is a pofozások és botozások, a tüntetések és lázítások.

Az antiszemitizmus lován vörös köntösben nyargal a demagógia, mögötte lohol a csöcselék, mely aztán a maga izlése szerint csinál antiszemitizmust. Most egyelőre elbántak a csöcselékkel, de nem bántak el a demagógiával. Ezzel csak úgy lehet elbánni, ha jelszavaikat a komoly és alkotó politika sajátítja ki és törvényeket alkot belőlük. Amikor a frázisok tényekké válnak, sokkal kevésbé veszedelmesek, mint ha izgató anyag formájában mérgezik az utcát. A zsidóság ellen meg kell indulnia a komoly küzdelemnek minden vonalon, mielőtt defenzív állásait végleg kiépítette volna. Addig is, ha az utca megmozdul, teljes erővel le kell törni. De ezt csak ideig-óráig lehet megcselekedni, mert ha a tömegindulatot nem vezetik le alkotásokkal, ki-robban megint és akkor igaz lesz az, mit eddig joggal megcáfoltunk — és valósággá válik a fehér terror.

Ebédelnek a kisgazdák

Simonyi-Semadam Sándor az őszt szimbolizálja a magyar közéletben. Szakálla rozsdás, mint az

őszi erdő, tekintete csillog, mint a dér vagy a pitykegomb, mely Molnár János kisgazdaképviselő mándliján fityeg. Az őszt a minap rászólt a

Szendelő

sajtóra, hogy éket akar verni a nemzet és a nemzetgyűlés közé, lerontja tekintélyét, elhidegíti tőle a nemzetet. Kriszticsre mondjuk, nincsen igaza. A tekintélyt ugyanis nem lehet lerontani. Annyi tekintélyt hozott a kisgazdapárt, hogy valutát lehetne javítani vele. Exportképesebb, mint a magyar-zsidó dráma. Legkapósabb exportcikünkkel, a fehérterror-hirekkel is versenyzik.

Tekintélyben nincs hiány. Manériban sem. Erről meggyőződtem akkor, amikor szerencsés voltam egy teremben ebédelni a kisgazdákkal. A kisgazdahonatyákkal, akik fenntartják a tekintélyt.

Nagy élmény volt. Kriszticsugyse az volt. Amióta ugyanis patyolatemberek kerültek a nemzetgyűlésbe, tilos bemenni a belső büfféterembe nem képviselőnek. Szörnyen exkluzív valami lett a nemzetatyaság. A kisgazdák nem tűnnek meg közönséges fiukat, csak atyákat maguk között. Valamelyik rosszmájú kerszoc bevitt mégis a belső szobába és horribile dictu az ajtónálló beengedett annak ellenére, hogy nem volt rajtam csizma.

Leültünk egy asztalhoz. Szerényen, szeliden, alázatosan. A szomszéd asztalnál sokan voltak. A fehér teríték élesen villogott a fekete kisgazdaruha mellett. Mert csupa kisgazda ült vala ottan.

Az egyik nadrágzsebéből hatalmas bicskát húzott ki. Akkora volt, mint egy csatabárd. Megtörölte a szalvétába, melyen fekete csik maradt. Odatette az eszék mellé. A

másik kivett egy marék fogvájót és zsebrevágta.

Kérdi az egyik:

— Minek az neked?

— Eldugul a szopkám, kipucolom vele!

Meleg volt, tarka zsebkendőik kerültek elő. Egyik hatalmas trombitaszóval fujta ki az orrát. A másik letörölte csizmáját.

Hozzák a levest. A kanalat mind-egyik megtörli az abrosz sarkába. Aztán enni kezdenek. Hatalmas szörcsögés zörög bele a csendbe: olyik fújja a meleg folyadékot.

Beszélgetnek. Csendesen dugják össze a fejüket: nem szeretnék, hogy nadrágos ember meghallja, miről van szó. Csak egy molnár-szürke atyafi hársog:

— A zsidó csillagját!

Nem tudom, kire vonatkozott, mert nem Pető Sándorról, hanem Rubinekről esett szó.

Esznek. Rágószerveik pontosan működnek. Akkurátosan végzik ezt a műveletet, a kenyeret ki bicskával, ki késsel vágja. Elvezet nézni, hogy lenyelnek mindent.

Érdekes, hogy inkább sört isznak. Boruk ugyanis odahaza jobb van, sörük azonban semilyen. Közben-közben bámészan nézik a faliképeket. Ugyan miféle keze lehet annak, aki ilyet tud.

Bebíleg Nagyatádi. Ez már nem paraszt. Nagyon hozzáidomult az urakhoz. A kisgazdák összéből szorulnak, hogy helyet szorítsanak a vezérnek, de a kegyelmes nem ül közéjük. Másik asztalhoz telepszik, ahol egyedül iszik egy üveg sört, miközben aktát olvas. Akkurátosan

cselekszi ezt is, mintha húst szopna a csontról.

A nagyasztal nézi. Tisztelettel, hódolattal. Betéved Huszár Károly, mérgesen döfnek belé a szemek. Mintha kérdeznék: mit akar ez a valóságos b. t. tanító?!

Csupa hüvösség minden. Ilyen csendesen csak főherceg vagy magyar paraszt eszik. Ugyan mért panaszkodik Simonyi, hogy nincs tekintély?

Szomorú délelőtt az akadémián

«Egyedül a nagybirtokosoktól függ az ország régi óhajtásának teljesedése, mert mint az egyszeri hadvezér mondotta, a háborúhoz, ide is csak három dolog kell: pénz, pénz és ismét csak pénz.»

*Felsőbüki Nagy Pál
parlamentari beszédéből*

Az akadémia tavaly száz éves volt. Most százegy éves. Egy délelőtt meglátogattuk az akadémiát, azzal a gyöngédséggel és szeretettel, mellyel egy száz éven tuli aggasztóknál teszünk látogatást. Az öregség mindenképpen szomorú, Botos, herbatea és meleg téglakell neki. De milyen szomorú akkor, mikor az ifjuság elmúlásához társul a szegénység, az inség. Most az öreg akadémia a háború elvesztése folytán leirhatatlan nyomorba zuhan. Egyetlen fillér nélkül áll a legelső magyar tudomá-

nyos s irodalmi testület, melynek az lenne a hivatása, hogy a magyarság vezetője legyen és az élen járjon mindazokban a mozgalmakban, melyek ennek az eltiport és csak a műveltségében érintetlen fajtának életakarását és jövőre való erejét hangsúlyozzák.

Bementünk a titkári hivatalba és megkérdeztük, hogy ebben a nagyon szomorú korszakban mit művel az akadémia. Leverő válaszokat kaptunk. Akármilyen hadimillimosnak több pénze van egy vacsorára, a cukrász számláira és a lovaira, mint a Magyar Tudományos Akadémiának a műveltség elsőrangú szükségleteire. Virágzó és pompás könyvkiadóvállalata parlagon hever, egyetlen új magyar könyv sem jelenik meg, csupán azokat fejezeti be, melyeket már régen elfogadott. Folyóiratai hasonlóan szünetelnek. Ma, 1920-ban az a helyzet, hogy ha valamelyik tudósunk világraszóló felfedezést tenne, akármilyen téren, nem közölhetné az akadémia folyóirataiban. Betekinthettünk a hivatalos számadásokba. Évi jövedelme 532.980 korona. A kiadásai ezt az összeget teljesen felemészítik, még pedig olyan módon, hogy 201.000 korona a hivatali kiadása, 40.000 korona szolgál a jutalmakra, 40.000 korona az épületének jókarbantartására, 12.000 korona az irodára, 35.000 korona az adóra, és a tudományra nagyon kicsiny és jelentéktelen összeg, 100.000 korona. De mit jelent ez az összeg ma, mikor sok-sok ezerbe kerül egyetlen női toalette?

A békében is küzdött az akadémia, de akkor mindnyájan gazdagok voltunk és ez a szegénység valamiképpen elviselhetőnek látszott. A Magyar Tudományos Aka-

Szöveg

démia gazdasági leromlása azonban évről-évre nagyobb lett. Már a béke utolsó éveiben a fürge, élelmes könyvkiadóvállalatok mögött kullogott az akadémia és az elsőrangú tudományos munkákat most díjazta, hogy a pesti kabarék léha költői nevettek rajta. Az igazgatótanács, mely az anyagi ügyeit istápolja, igazán nem állott élelmes üzletemberekből. Így történt, hogy 1918 augusztusában, mikor a háború elvesztése már nyilvánvalóvá vált, 600.000 korona értékű földhitelintézeti záloglevelét átváltották hadikölcsönné, múlt évben pedig 1,300.000 korona értékű záloglevelét eladták, hogy az adósságát ki tudják fizetni. Ez az eladás *pari-n* történt, de kevéssel azután egyszerre felszökött a záloglevelek értéke.

Főurak, tudósok, kedves jóhiszemű magánemberek intézik ezeket az ügyeket, akiknek igazán nem kenyerük a modern életben is helytálló gazdasági ravaszság és előrelátás. Ezzel a magyarság keveset törődött annakelőtte, de most, mikor minden magyar értékre sokszoros gonddal kell ügyelnünk, nem nézhetjük szó nélkül, hogy az akadémia becses javaival hozzá nem értő buzgó mükedvelők sáfárkodnak. Tudjuk, hogy ennek a nemes intézetnek csak a műveltség terjesztése, a magyar ige térhódítása a fontos és távol állott mindenkor a nyereszkeskedéstől, „a gseftől“, de ezekben a keserű időkben, úgy érezzük, mégis le kell mondania az uriaság hiábavaló fényezéséről és erélyes kézzel azon kell munkálkodnia, hogy gazdasági téren is érvényesüljön. Mert ha az akadémia nem üzérkedik és nyereszkesedik, üzérkednek és nyereszkeskednek rajta az

ő bőrén mások. Remekbe készült kiadásait például potom pénzen vesztegetik akárki fiának, úgy hogy ma bekötött könyveit olyan áron lehet megkapni, hogy a kötés maga háromszor annyit ér, mint amennyibe az egész munka kerül, ellenben az antikváriusok és a könyvkereskedések tizszeres pénzen árulják a boltokban. Azt kérdezzük, helyes-e, kívánatos-e, hogy az ország első műveltségi intézménye ezekután sem helyezkedik üzleti alapra?

Az, hogy az akadémia gazdasági tekintetben is fitymálta a modern szabad versenyt, nagyban hozzájárul tekintélye leromlásához. Mikor csak száz vagy kétszáz koronát tudott kitűzni egy pályamunka díjazására, derűtséget kellett. Kell, hogy nemcsak szellemi, de anyagi tekintetben is a legelső legyen. Nyilvánvaló, hogy ezen a téren is reformokat kell majd létesítenie. Másrészt azonban tudatára kell ocsudni minden magyarnak, hogy nagy összegekre van szükség, gyűjtést kell indítani, hogy az akadémia újra talpraállhasson. 1825-ben, mikor Felsőbüki Nagy Pál elmondta a fent idézett beszédét a parlamentben és ama nemes huszárcapitány felajánlotta egy évi jövedelmét az akadémia számára, közel sem volt oly inséges viszonyok között a magyar tudományosság, mint ebben a pillanatban. Azt kérdezzük, akad-e magyar főúr, vagy magyar hadimilliomos, aki most megérti az akadémia és az egész magyar műveltség kétségbeesett sikoltását? Utóbb, mint értesülünk, a gazdagok teljesen távol tartották nagukat az adakozástól és csak vidéki becsületes kereskedők és iparosok juttatak az akadémianak

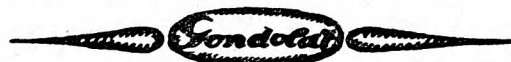
Szondolat

egy pár forintot. Akkor történik az, mikor az emberek utazás-közlésben tartogatják ezreseiket az a vidéki fuvaros, kinek a háboru kitörésekor volt egy csézája meg két gebéje, ma tíz- és húszmilliomos.

Ezen a délelőttön olyan a nagy intézet, a hatalmasan kiépített szervezeteivel, a régi üzemet és díszösöget jelentő nyomaival, mint valami nagy-nagy üzlet a csőd és a teljes leégés után. A parkettes folyosókon szomorúan kong a esőnd és egy-egy szobában még ir egy-egy írnök, még buvárkodik egy-egy tudós, ugyszólván ingyen, a magyar műveltség szeretetéből. Egy szobában készül a nagy magyar szótár. Menyezetig érő hatalmas szekrényekben szunnyadnak a magyar nyelv szavai. Eddig közel három millió cédula van negyirva, melyek majd a legközelebb megjelenő nagy magyar szótár anyagát teszik. Ha a gazdagok és tehetősek látnák, hogy néhány tanár, néhány fiatalember, milyen nagyszerű áldozatkészséggel szolgálja a mi válságos viszonyok között vergődő magyar műveltségünket, bizonyára könny gyűlne a szemükbe.

Mindenütt régi emlékek, a mult század legendás magyarjainak szellemei kísértenek. Úgy érezzük magunkat itt, mintha spiritiszta séance-on lennénk. De ez is elszomorít. A mult eszünkbe hozza a jelent és föltépi friss sebeinket. Bemegyünk egy szobába. Itt vannak *Kisfaludy* Károly viharos és regényes festményei, sziklakkal és tengerrel s itt áll egy sarokban Arany Jánosnak nagykörösi fából való széke azzal a székpárnával, melyen valaha még a Toldi költője ült. Végigjártjuk szemünket

az arcképcsarnokon. Ott lóg Arany János képe, riadozó ideges szemmel, behorpadt orcával, a magyar kísértetlátó. Vajjon sejtette-e valaha a magyar vizionárius, hogy egykor még román állampolgárnak könyvelik el, mert Nagyszalontán született? A többi arckép sem sugall vigasztalást, vagy enyhületet. Mellette lóg Madách Imre arcképe. Ő ma a békeszerződés aláírása után mint alsószetregovai születésű, cseh-szlovák állampolgár. Zrinyi Miklós, a dalköltő pedig — jugoszláv.

Határkiigazítók

Budapesten kanapépöröktombolnak, a dicső magyar széthuzás és belviszály leghangosabb korszakát éljük és észre sem vesszük a nagy zajban, hogy ugyanakkor már elutaztak az ántánt-urak az erdélyi határ felé, hogy meghuzzák Magyarország keleti határát. Nem szabad ugyan nagyon komolyan venni ezt a kicövekelést, de mindenesetre érdekel bennünket, hogy hol hasítják el Magyarországtól Erdélyt.

Maga a bizottság sem veszi komolyan munkáját a tiszántúli határ megállapításánál. Viccelnek és tréfálnak az ántánt fess tisztjei, akik az új mezsgyét megállapítják. Munkájukról azonban mégis csak tudomást szabad szerezni itt Budapesten is, ahol eddig nem akadt magyar ujság, amelyik legalább

Szombat

pár szóval megemlékezne erről a kis határmenti komédiáról.

A határkiigazító bizottság angol, olasz, francia, magyar és oláh tisztekből áll, térképpel a hónuk alatt járnak községről-községre és ha jókedvük van az ántánt-uraknak, akkor — igazságosan huzzák meg azt a bizonyos kis kritikus vonalat, amely elválaszt bennünket kitűnő szomszédunktól. A legtöbb esetben tréfás jelenetek között játszódik le a fontos tárgyalás. Anglia képviselője például határozottan előkelő

és rendszerint az asztal sarkán ül, szájában füstöl az egyiptomi cigaretta, míg az oláhok berajzolják a térképbe az új határt.

A missziót

felvezetés szempontjából maguknak kaparitották meg az oláh tisztek, akik azután úgy osztják be a dolgot, hogy a misszió ebédre mindig valamelyik oláh pópához kerüljön.

Ezzel szemben a magyar tisztek a minap közvetítették a Tisza-család meghívását Gesztre. Az angol kapitány örömeiben felkiáltott:

— Végre egy európai asztalnál fogok ebédelni!

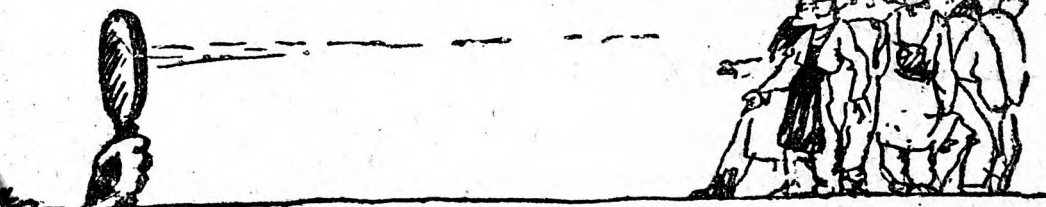
És nagy örömmel hajtottak át Gesztre, ahol fejedelmi ebédet kaptak.

Az olasz tisztet is nagyon érdeklí Magyarországon új határa. Míg a falusi bírót hallgatja ki a bizottság, hogy a községi földek meddig nyulnak, addig ő le és föl sétál a község házában és operaáriákat dúdol, közben a legyekről sem feledkezik meg és lovaglókorbácsával agyoncsap egy párat belőlük. A francia

a legnagyobb diplomata játssza, azonban súlyt helyez arra, hogy asztalára mindig a legjobb tokaji bor kerüljön.

Míg a bizottság térképpel a kezében próbál igazságot tenni, az alatt egyes községek önállóan intézik el peres ügyüket az oláhokkal a határt illetőleg. A propagandauton járó friss képviselőjelöltek beszélnek, hogy Nagy-harsány község hosszas tárgyalások után saját maga vásárolta meg új határát az oláhoktól. A gazdák földje átnyult volna „Nagy-Romániába“. Futárt küldtek át tehát a szomszédos községbe az oláh parancsnokhoz, hogy eszközölje ki, hogy a határ ne hasítsa ketté a nagy-harsányi földeket. A megállapodás létre is jött, a nagy-harsányi magyaroknak holdanként 500 koronába került a határkiigazítás.

Sarkadon egyszerűben oldták meg a magyar-román kérdést. Itt a bizottság kettéhajtotta a térképet és ahol a hajtás metszette a földet

ket, ott jelölték ki a határt. Így történt meg aztán az a furcsaság, hogy a sarkadi állomás még magyar, de a raktár oláh területre került.

Köröszegepatin riadót fuvattak az oláhok. Azzal ijesztették meg a lakosságot, hogy a községet fölperzselik, mindenki meneküljön és vigye holmiját. Az emberek fölpackoltak szekerekre és mint a népvándorlás korában, ökröt, tehenet, disznót maguk előtt hajtva, megindultak Románia felé. Mikor a magyar csapatok beérkeztek Köröszegepátira, üresen találták a falut. Mikor a vándorló lakosság oláh területre érkezett, ott elszedtek tőlük lovat, jószágot, bútort s aztán visszakergették őket a kiürített faluba.

Az ántánt-tiszturak nagy munkájuk közben ráérnek mesélgetni erdélyi híreket. Tőlük tudtuk meg, hogy Nagyváradon megválasztották az egyik kerület bukaresti képviselőjévé Goga Oktaviánt, az oláh költőt. Belényesen pedig Averescu tábornok, volt miniszterelnök lépett fel. Azonban a helyi jelölt érdekében oly heves és hatásos agitáció indult meg, hogy a halhatatlan miniszterelnök megbukott. Helyette egy kommunista jelölt került volna be a bukaresti kamarába. Azonban a bukaresti kamara megvizsgálta az esetet és a belényesi kerületet egész egyszerűen kizárta a megválasztott kommunista képviselővel együtt a román parlamentből. Bukarestben könnyedén elintéznék holmi erdélyi ügyecskéket.

Kesergő sorok a konyhaművészetben lábrakapott „náj módi“-ról

- A közéletmezési miniszter ur figyelmébe -

Nagyszerű, zamatos magyar írást olvasgatok. Néhai való altorjai Apor Péter bárónak, a „hazája felfordult állapotján szánakodó igaz hazafinak és gyűkeres székelynek“ *Metamorphosis Transilvaniae* című tanulmányos, — helyyel-közzel mulatságos — munkáját. Istenem, mekkorái fordult azóta a világ, hogy a 60 esztendő öreg Apor az altorjai udvarház csendjében a világ folyásáról elmélkedvén, papírra vetette azokat a sorokat, amelyekben a régiek tisztaságát és a hagyományokhoz hűven ragaszkodó szép szokásait akarta a „náj móditól“ megrontott fiatalabb nemzedék előtt megcsillogtani.

Engem — megvallom — a harmadik cikkely kapott meg leginkább, az, amelyben „az vendégségről és ebédéről és vacsoráról“ van szó. Talán azért, mert ma leginkább a gyomor problémája foglalkoztatja a hősiiesen koplaló emberek százezreit, talán azért, mert egy ugynevezett jótékonyági konyhában étkezem, következésképpen mindig éhes vagyok, vagy talán azért, mert az utóbbi években a konyha-művészet terén olyan rettenetes „náj módi“ kapott lába, amit tovább szó nélkül hagyni nem lehet. Mielőtt azonban ezen nemzetpusztító „náj módi“ ellen kifogásaimat felsorolnám, lássuk csak milyenek valának derék eleink meg nem romlott erkölcsi a táplálkozás tekintetében.

„Legelsőben is — olvassuk a *Metamorphosis Transilvaniae*-ben, reggeli kávé, herbathe, csokolátának híre sem vala; ha valakinek azt mondtad volna: kell-e kávé, talán azt értette volna, hogy állj el mellőle; ha: kell-e thé, talán azt tudta

Szondolat

vona, hogy tezed; ha csokolátával kínáltál volna valakit, talám azt tudta volna, ha tudta volna hol volna Kacsulatafalva Fogarásföldin, hogy az Kucsuláti patakából kínáld; ha valakit kínáltál rosolissal, talám azt gondolta volna, hogy napfeljötté előtte harmatot szedtél s avval kínáld avagy rozsból is sült kenyérrrel kínáld. *Hire sem vala ezeknek a régi jó időkben, hanem Brassóban főzték az fahéj vizet, azonkívül az reggeli italt hívták aqua vitának, vagy tiszta égett bort itanak, honnan is az urasszonyok apró pincetokokban, ugy az nemes és főasszonyok is ugy kínálták s kivált az idegen embert. Vagy penig, égett bort töltvén tálban, azt megmézelték, egy vagy két fűgét, vagy egynehány szem malosaszólót tettek köziben, meggyujtották az égett bort s ugy keverték az tálban kanállal, azután megoltván a tüzet, azt itták, az fűgét utána ették. A férfiak reggeli ital gyanánt jó finom édes csipős ürmös bort is ittanak s egészségesnek tartották, mert nem vala olyan paszomántos gyomruk, mint az mostaniaknak.*

Régi magyar étek ezek valának: tormával disznóláb, káposzta tehénhussal, ludhussal, szalonnával, vagy télben uj disznóhussal, tehénhus polyékával (leves), kukrejtellel (mártás), árpakásával, de abban soha azelőtti citromlevet nem töltöttek; tehénhus rizskásával, murekkal vagy petrezselyemmel, röstölt lével, nyárban uj hüvelykes borsóval; lud törött lével, tyuk sülve foghagymával, ecettel, szalonnával; borsó vagy héjalva s arra felül szalonnát perzseltének s ugy töltötték az tálban vagy hajatlan higan, abban darab szalonnát vagy disznóhust tettek; berbécshus spékkel, vagy tárkonnyal vagy ecettel, veres hagymával (ennél kedvesebb étke nem volt az öreg Teleki Mihálynak, sem Apor Istvánnak); tehén vagy disznóhús kaszáslével, ennéi s az

káposztánál magyar gyomorhoz ilendőbb étke nem tartanak a régi időkben, nyulhust fekete lével, csukát tormával vagy szürke lével etc. Vajat nem tettek semmi ételekben, hanem az kása közepiben, mikor feladták asztalhoz, mikor kalácsot, lepént, bélest sütöttek, abba tettek vajat vagy pedig pánkot, noha inkább ették akkor az uj oltasztott hájban forralt pánkót, mint az vajban süttet. Az kapornya volt minden étkeknek jó izt adó szerszáma.

Nem akarom tovább a jó Apor Péter bárót idézgetni. Ertelmes embernek ennyi is elég, hogy megállapíthassa, mennyire eltávoztunk őseink tisztes erkölcsaitől. Apor Péter még megbotránkozott azokon a paszomántos gyomru elvetemülteken, akik nem átallottak kávé, teát megcsokoládét früstökölni. De mit szólna az igaz hazafi és gyökeres székely Apor Péter ahhoz, ha látná, hogy a mai megromlott nemzedéknek már a valódi kávé, a tea és csokoládé sem kell, hanem a szittya magyarok utódai hadikávé, haditeát früstökölnék, de persze méz és égett bor nélkül. Sőt olyanok is akadnak, — akik kigunyolva nemzeti tradícióinkat — egyáltalán nem is früstökölnék, hanem paszomántos gyomorral inkább sétálgatnak. Vagy mit szólna ahhoz a „uj módíhoz”, amelynek már nem kell a disznóláb káposztával, hanem ehelyett gerstlité, vízben főtt, zsír nélküli tököt, babot és különféle zöldségeket zabál. Mit szólna ahhoz a nemzedékhez, amely megveti a húst, amely zsír és vaj helyett valami margarin nevezetű gyalázatos vacakot használ. Oh uraim, bizony mondom, sokkal jobb, hogy altorjai Apor Péter báró nem látja ezt az uj módit, mert nemzetéért aggodó szíve elfacsarodnék keservében.

Nekünk azonban a kormányhoz és különösképpen a közlelmezési miniszter urhoz volna egy komoly szavunk. Felelős állásban levő ál-

lamtérfiak többiben kijelentették, hogy nemzetünket csak a régi tradíciókhoz, a régi erkölcsökhöz, a megszentelt multhoz való visszatérés mentheti meg az elkallódástól, az elpusztulástól. A „náj módi“ eléggé befizetett nekünk. Felhívjuk a kormánykörök figyelmét arra, hogy ha már szakítunk a politikai „náj módival“, szakítsunk egyúttal az étkezés terén lábrakapott „náj módival“ is. Indítványozom, térjünk vissza sürgősen az Apor Péter báró idézett művében felsorolt ősi magyar étkek élvezetére. Tegyen meg a kormány mindent, hogy ez a szép hazafias álom mielőbb valósággá (disznóláb, tehénhus, ludhus, tyuk stb.) sűrűsödjék. Azt azonban nem tartanám szerencsés dolognak, ha a kormány az étkezés dolgában merev szabályokat léptetne életbe. Szerény nézetem szerint mindenkinek tetszésére kell bízni, hogy a tehénhust rizskásával, murekkel, petrezselyemmel avagy hüvelyes borsóval akarja-e élvezni. Ebben a tekintetben nem szabad teret engedni a legitimisták tulzott felfogásának.

Az őseink által reggeli ital gyanánt használt édes, csipős, ürmös bor bizonyára üdvös hatással leend majd az elkeseredett magyar kedélyek felvillanyozására. Azonban az apró pincetokokhoz kár volna ragaszkodnunk.

Azok a paszomántos gyomru egyének pedig, akiknek lelkéből már kihalt minden hazafias érzés és túllontul ragaszkodnak a konyhaművészet náj módijához, ha semmiképpen sem tudunk megbékélni, derék őseink izletes és magyar gyomorhoz illendő étkeivel, ám vándorljanak ki.

Majd mi helytállunk!

Halálba kergettek egy zongoraművésznőt

A Korányi-klinikán csöndes le-targiában fekszik most egy fiatal leány, aki egyik legtehetségesebb zongoraművésznőnk. Hogyan került a klinikára és miképpen tört le, — arról szól alábbi történetünk. Az elüljáró beszédben csak azt szeretnők leszögezni, hogy egy pillanatra elhessegetjük magunktól a saját nyomoruságunkat és bajainkat, csak Patzko Sarolta tragédiáját látjuk, akinek szomorú sorsában benne jajgat az egész mai Magyarország vérlázító sorsa és jövője.

Patzko Sarolta tüneményes tehetsége a Zeneakadémián annyira hódított, hogy a legkitünőbb tanárok bókolva közeledtek a karcsú, gyenge szervezetű és álmodozó növendék felé, minden szavuk a közeledő dicsőség ígérését hozta a szerény leánynak, akit édesanyja még a román megszállás előtt hozott fel Budapestre. Még itt dultak a Balkán „franciái“, mikor édesanyja kivitte lakásra a Dóra-penzióba, ahol több ezer koronát deponált, hogy leánya lakást, kosztot kapjon és nyugodtan folytathassa tanulmányait. Miután az ügyeket így elrendezte, visszatutazott Nagyváradra, ahol zeneiskolája van.

A kis növendék mit sem tudott arról, hogy nyugalma és tanulási lehetőségét egy korlátolt pénzösszeg határozza meg, gondtalanul és nagy ambícióval tanult tovább. Mikor a

románok elhagyták Budapestet s lezárták maguk mögött a Tiszahidat, egészen váratlanul komoly intót kapott a penzió igazgatóságától, hogy nézzen más lakás után, mert deponált tőkéje fogytán van, édesanyja nem küldhet pénzt, azért a jövő hónap elsején kénytelen kintenni a művésznőt.

A kis művésznő telesirhatta párnáját könnyel, de a tényeken nem tudott változtatni. A jövő hónap elseje rohanvást közeledett s a törékeny, gyenge idegzetű leány, akit már mint új csillagot emlegettek, — a gondok és zaklatások sulya alatt ágynak dőlt. A tanulmányok abba-maradtak s a muzsák helyett a penzió titkárnak látogatása következett, aki pokoli ötlettel kívánta áthidalni a nehéz anyagi kérdést. Azt mondotta:

— Nézze, művésznő, ön most beteg. Egy fillérje sincs. Ma-holnap kiteszik e szép penzióból. Mi vár önre? Édesanyját értesíteni sem tudja. Járhat majd mozikba zongorázni és belepusztulhat a nélkülözésekbe.

— Én mondok önnek valamit. Van itt lent a penziókban egy nagy hall, ott az urak szeretnek elszivarozgatni, flörtök, kis komédiák, esetleg táncok, dalolások esnek. Ön annyit tanult és oly szépen játszik, ne vesse meg, ha azt mondom, hogy válasszon: vagy kiteszszük innen, vagy esténként lejön a hallba, ha jobban lesz egy kicsit és éjjel játszik a társaságnak.

A kis művésznő összeszorította a fogát s parányi öklét és belegeyzett az ajánlatba. Ettől kezdve esténként

mindig tele volt a penzió hallja, mert hire futott, hogy egy csodálatos kis művésznő játszik ott.

A kedves kis Sarolta fáradhatatlanul zongorázott s a napi főzelék feltéttel és a tiszta ágy volt minden keresete. Egy dáridós éjszakán azután összeesett Sarolta a zongoránál. A robotmunka kimerítette.

A penzió orvost hivatott, aki megállapította, hogy a művésznőnek tüdőgyuladása van, eltiltotta a zongorázástól, az éjszakai hallban való tartózkodástól és elrendelte, hogy azonnal értesítsék az édesanyját, aki bizonyára nyomban fel fog sietni Budapestre beteg leányához.

Az édesanya valóban el is indult és mikor megérkezett Budapestre, leányát, az orvos rendelete ellenére is, ott találta egy füsttenger közepén a hallban, amint kuplékat zongorázott a szivarozó publikumnak. Azonnal elvitte a penzióból, a leány hallatlan energiája ebben a pillanatban összeomlott. Eddig a kenyérkeresetért tartotta magát, nem sirt, nem panaszkodott, most hirtelen végleg összeroskadt a kishősnő és ágynak esett. Az orvos megállavészt kapott. Alig pár napi beteges-pította, hogy a füstös hallban tüdőkedés után meg is siketült a legfinomabb hallásu zeneművésznő.

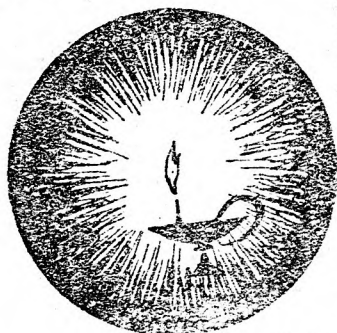
Az édesanyja egy roncst kapott vissza nagyreményü leánya helyett, mert a penzióknak nem előlegezte azt a pár száz koronát, amibe az ellátás került. Belekergették az erős, füstös hallba Saroltát, kényszerítették, hogy vidám dolgokat játszon az agyongyötört kis teremtés, mialatt gyenge tüdejébe szivta a gyilkos bacillusokat.

Szondolat

Süketen, lesóványodva hever most a szanatóriumban az egykor híres növendék, akinek a neve a világ-siker kapujában állt már. Növendéktársai virágosóval árasztják el, édesanyja ott ül egész nap mellette és ha csoda nem történik: egy finom művészlélek pusztul el azért, mert nem volt pénze a napi főzelék-feltét megfizetésére.

Felsőszabolcs

Kattogva halad vonatunk a szabolcsi lankán.

A lenyugvó nap nyomán szürke fátyol omlik a tájra, jelzi, hogy

szomorú föld ez. A kazárok uralmi törekvéseit sehol sem kísérte akkora siker, mint Felsőszabolcsban, ahol kitűnően szervezett bankhálózatukkal kezükbe jutott a tönkrement dzsentri, a földnek hetven százaléka és — a közigazgatás.

A háború alatt Szabolcs megye a burgonya-, káposzta- és dohánytermelés valóságos központja volt. Konzerv- és szeszgyárak gazdagították a vidéket s a család, bűnös manipulálás természetes valami volt erre. Ennek a fertőnek, a zsidó üzérkedésnek esett áldozatul Odeszalchi Zoárd herceg.

Megérkeztem a vonat végállomására, Kisvárdára. Kocsinak nyoma

sincs, gyalog vágok neki az utnak. A város külső része kellemes benyomást tesz, ideszorult ki az igazi intelligencia. A központ piszkos, olyan mint a ghetto. Az ujonnan épülő gimnázium, talán telekspekuláció folytán, valami mocsár közepén terpeszkedik.

Kisvárdá nemrég szabadult fel a megszállás alól. Érdeklődöm az elmúlt események felől. Az első forradalmon s a vörös uralmon könnyedén átlábolva, Kisvárdá zsidósága az oláhok alatt is vígan élte életét. Az elsőnek bevonult Maria Regina oláh ezred kezdetben ugyan antiszemita volt, de pár nap múlva tisztjei már ott dőzsöltek a gazdag zsidóknál és a megfertőzött keresztény üzlettársak nagy részénél. Hangos éjjeli mulatozások következtek a románok mulattatására, s ezt nem menti még a női sapkákra tűzött darutoll sem. Mert most már darutollat viselnek a kisvárdai hölgyek.

Az oláh rekviráló-bizottság ki-méletlenül járt el erre felé is a gazdákkal. Szabolcs mégsem az oláh rablás, hanem a nemzeti vagyoni kicsempészése folytán ürült ki. A kicsempészés páratlan arányokban folyt és a záhonyi hidon át a cseh területek felé irányult — néha még az oláh parancsnok is megsokalta a kisvárdaiak munkáját. Napi negyven-ötven szekeres tételekben vándorolt ki a zsir, liszt, bab és a borsó. Hogy a járás vezetőségét mennyiben terheli mulasztás, arra jellemző, hogy Bodnár szolgabíró ur tanácsosabbnak vélte a bevonuló nemzeti hadsereg üdvözlése helyett hű cseheihez menekülni.

A román megszállás alatt történt az emlékezetes burgonya-panama, melyben a volt főispán jóvoltából részt vett a közigazgatás egy része is. Legutóbb Gaál Gaszton emlékezett meg a nemzetgyűlésen erről a botránnyról. Ugy történt, hogy a szabolcsi hatóságok a románok engedelmével vásárolták össze Budapest számára a gazdák burgonyatermését. A „hatóság” azt híresztelte, hogy a románok 30 K-ért fogják elrekvirálni a burgonyát, ha sietve be nem szolgáltatják készleteiket a főváros számára kilónkint 45 koronájával. A gazdák félelmükben sietve hordták burgonyájukat a kijelölt helyekre. A burgonya „kezelési költségeivel” csakhamar 160 koronára drágult. Kilónkint 115 koronát keltek össze hatósági elenőrzés mellett a jó szabolcsi krumpliszállítók. Szegény gazdák most a tavaszon 160 koronáért vásárolták vissza ültetésre burgonyájukat.

Föllélegzem, mikor újra vonatra ülök. Az uton végig krumplivonatok várják, míg elhaladunk. Egyik utitársam hangosan panaszkodik, hogy a burgonya beraktározásánál csak zsidók juthatnak felügyelői álláshoz, pedig sok állását vesztett, tartsos magyar tiszt is örömmel vállalna ilyen állást. Érthető: Szabolcsban magas jutalékok járnak.

Legujabb könyvek.

Szépirodalmi művek:

Bethlen Margit grófnő: Majd, A város...	K 22.—
Barbusse: Világosság	28.60
Csathó: Pókháló	28.60
Csathó: Te csak pipájd, Ladányi	22.—
Idb. Dumas Sándor: Gróf Monte Cristo I-IV.	132.—
Gárdonyi: Isten rabjai	44.—
Herceg: Az élet kapuja	22.—
Jászai Mari: Színész és közönség	22.—
Kádár Lehel: A három galamb	22.—
Komáromi János: Elment a nyár	22.—
Kosáryné: Filoména	30.80
Krudy: A vörös postakocsi	39.60
Nyári: János kálvánja (kommün-regény)	33.—
Pekár: Amazon királynője I-II	52.80
Romain Rolland: Jean Christophe Párisban:	
Egy párisi ház	28.80
Rupprecht: A diadal és egyéb dolgok (Novella-gyűjtemény)	41.80
Szabó Dezso: Az elsodort falu I-II.	88.—
Szomori: II. József császár	15.40
Tormay Cecille: Emberek a kövek között	28.60
Tóth: Levelek diákjaimhoz	
I. A tiszta férfiuság	24.20
II. Ne igyál	8.80
III. Dohányzol?	6.60
H. C. Wells: A szenvedélyes barátok	55.—
Szerafini: Lola naplója	13.20

Közérdekű művek:

Andrássy Gyula: A jövő külpolitikája	9.9
Gonda: Jó modor, jó társaság	27.50
Kisfaludy-társaság: Magyar klasszikusok (Beöthy, Herczeg, Kozma, Négyesy)	19.80
Holló: A felnőttkor tüdőbetegégei	13.20
Dr. Marberger: A tuberkulózis	13.20
Modern konyha (szakácskönyv)	16.50
Rohonyi: Az általános elektrotechnika elemei	17.60
Rákosi Jenő: A báróné levelei	19.80
Szász Károly: Tisza István élete	19.80
Lakásrendeletek gyűjteménye (Az új lakbéremelésről)	33.—
A magyar békeszerződés tervezetének jogi vonatkozásai	11.—
Hegedűs: Lesz-e béke?	10.—

Gazdasági művek:

Kisgazdák könyvtára: I. füz. Tyuktenyésztés	5.50
II. füz. Házinyulthenyésztés	5.80
Czapáry B.: Virágtenyésztés	12.—
Fernátsky: Csiperke-gomba termelése	8.80
Föld Károly: Szőlőművelés	13.0
Molnár István: A gyümölcs értékesítése	13.20
Kukuljevic: Védekezés a ragadozó állati betegségek ellen	13.80
Rechinbach: A gabonatermés fokozása	13.20
Pettenkoffer: A jó pincegazda	13.20
Seyfried: A gazda, mint üzletember	6.60

Kapható:

A Központi Sajtóvállalat

könyvkereskedésben

Budapest, IV., Duna-utca 6.

(Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett)

Egyetlen keresztény képes hetilap a

„Képes Krónika”

Képel aktuálisak, kiállításuk páratlan, elbeszélései élvezetesek. — Kérjen műlatványszámot. — Egyes szám ára 3 K. Kiadóhivatal: IV., Gerléczy-sz. 11. szám

DOHÁNYPÁC

valódi egyiptomi kapható OTTY
DROGÉRIA, IV., Eszku-ut 5. és HON-
VED DROGÉRIA I., Attila-körut 2.
100gr. dohányhoz elegendő próba-
üveg ára 15 kor. és a postakölt-
ség. 1/2 kgr. dohányhoz elegendő
adag ára 35 korona
és a postaköltség.

Brilliánst,

gyöngyöt, aranyat, platinát és ezüstöt horribilis áron vesznek

Singer Testvérek

VII., Rottenbiller-utca 24.
Telefon József 52-54.

Most jelent meg:
Dr. FABINYI TIBAMÉR,
a lakásügyek kodifiká-
tora szerkesztésében az

„Új Lakbérrendeletek”

ről szóló könyve, amely szakszerű magyarázat-
tal el van látva. — Tár-
maradott az érvényben
ujjonnan kiadott lakbér-
rendeleteket. — Kap-
ható minden könyvke-
reskedésben.

Bel- és külső illatszerek, pipere, háztartási, gaz- dasági és fényképészeti cikkek állandóan raktáron.

Postán is szállít utánvétellel!

RADÓ

„Madonna”
DROGÉRIA
Budapest, VII., Thököly-ut 7. sz.